

[Hartvig Frisch.]

hører det Statsindgreb, som har fikseret Renten i fast Ejendom; det har slet ikke noget med Liberalisme at gøre. Det viser altsaa, at paa dette Omraade staar det danske Landbrug i den særegne Stilling, at det fra Enevælden er passeret ud i den liberalistiske Periode uden at komme ind i selve Liberalismens Stormvind, som nemlig for Landbrugets Vedkommende betyder det fuldkomne frie Salg, og hvis Virkning for Kreditforholdenes Vedkommende kan efterspores i Lande som Tyskland og England, i Tyskland, hvor man kender det fra Rhinegnene, hvor Landbrugerne, da Liberalismen trængte igennem, i Løbet af en meget kort Periode kom fuldstændig i Lommerne paa Jøderne i Frankfurt.

Det har vi slet ikke kendt herhjemme, netop fordi Landbruget faktisk ikke har været ude i Liberalismen. Ser man paa Produktionsformerne i det danske Landbrug, er det jo ganske interessant at følge, at i overordentlig vigtige Produktionsgrene staar man overfor en kommunistisk Produktionsform, vi har en Andelsform her i Landet, som ikke har noget som helst med Liberalismen at gøre. Det vil altsaa sige, at naar de Herrer, der omtaler det danske Landbrug, hylder det som særligt Eksempel paa Liberalismens Triumf, tager de fuldkommen fejl, og derfor har det under hele den store Debat, vi har haft om Jordspørgsmaalet; altid forekommet mig ganske mærkeligt, at man slet ikke er kommet ind paa, at det danske Ejendomsforhold med Hensyn til Jorden slet ikke er fremkommet, som en Liberalist maaske vilde sige, paa en naturlig Maade, men at det er en faktisk Fortsættelse af en statslig Handling og et statsligt Indgreb. Jeg vil nok tro, at paa den Tid, i 1788—89, var den Ejendomsform, der svarede til den gamle Fæstegaard, og som blev til det nuværende danske Gaardmandsbrug, sikkert nogenlunde det, som skulde til for at holde en Familie i Live, det passede rent produktionsmæssigt, det var virkelig nødvendigt for de gamle Lovgivningsfædre at træffe denne Bestemmelse, fordi det var det Maal af Jord, som skulde til med den daværende Teknik. Men det kan jo ikke nægtes, at i den Tid, der er gaaet siden den Gang, er selve Udbyttet af den danske Jord i Kraft

af Teknikkens Udvikling vokset til det 4-dobbelte. Derfor staar vi nu i den Situation, at hvad der den Gang var Rimelighed, det bliver nu en Hindring, der bevirker, at Ejendomsforholdene i vort Land ikke kan saneres, uden at man gaar til en Udstyknings, der skaber Plads for den mægtige Befolkningsstilvækst. Derfor synes jeg, Venstre i denne Sag vil tage begge Fordele; de vil paa den ene Side tage Fordelen af at have hele den gamle statslige Indgriben i Ryggen — den, der har skabt de 80 000 Brug, vi har nu —, og saa vil de paa den anden Side samtidig afvise os andre, saa snart vi vil gaa til en saadan statslig Indgriben, idet de siger, at Landet ødelægges, at det danske Landbrug udleveres til Eksperimenter; som er ganske ødelæggende for det. Jeg synes, det kunde være paa Tide, at man overfor denne megen Snakken om Liberalismen blev klar over, hvor meget netop Statens Indgriben har betydet, og blev klar over, at den sunde Linie, vi har at fortsætte, det er i Virkeligheden Linien fra 1788, blot fortsat til Bunds i Overensstemmelse med den nuværende Teknik og i Overensstemmelse med det nuværende Befolkningspres.

Saa vil jeg lige knytte et Par Ord til de Taler, der er fremført fra det konservative Folkepartis Side om den aktive Handelspolitik. Jeg har nu, i de Samlinger, jeg har haft den Ære at være Medlem af det høje Ting, saa mange Gange hørt særlig det ærede Medlem Hr. Drachmann tale om den store nationale Opgave, der laa i den aktive Handelspolitik, i Kampen mod den overmægtige Konkurrence og Dumpingen, og nu sidst om Mestbegunstigelsen, som er gennemhullet. Det forekommer mig imidlertid, at Sandheden i dette Spørgsmaal er den, at selve vort Markeds Lidenhed afskræer os fra Muligheden af at øve noget som helst Pres, toldmæssigt set. Det er dog i Virkeligheden Sandheden; og de vældige Fagter, de Konservative gør paa dette Omraade, hele den Agitation, de fører, den tager sig maaske nok ud, men den har intet med Sandheden at gøre. Da vi sidst havde hele Debatten om Forholdet med vor Kvægekspert til Tyskland, ja, da faldt Sagen paa den ganske simple Ting, at det Pres, vi skulde øve, det er intet Pres, fordi det Marked, vi har at stille til Raadighed overfor de store Lande,